

Orijinal araştırma-Original research

Doğum sonu dönemde annenin bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamalar

Traditional practices to mother care in postpartum period

Zehra Gölbaşı, Gamze Eğri

Hemşirelik Bölümü (Yrd. Doç. Dr. Z. Gölbaşı) Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ameliyathane hizmetleri (Öğr. Gör. Gamze Eğri) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Cumhuriyet Üniversitesi, TR-58140 Sivas

Özet

Amaç. Bu çalışmanın amacı, evli kadınların doğum sonu dönemde anne bakımına yönelik yaptıkları geleneksel uygulamaları belirlenmektir. **Yöntem.** Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma Tokat il merkezine bağlı bir sağlık ocağı bölgesinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi 1 Mart-30 Nisan 2006 tarihleri arasında sağlık ocağına başvuran en az bir doğum yapmış ve çalışmayı kabul eden 400 kadından oluşmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan iki form ile toplanmıştır. Uygulama öncesi kadınlardan sözel izin alınmış ve formlar kadınlara yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. **Bulgular.** Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, doğum sonu dönemde anne bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamalar arasında lohusa kadının kırkını çıkarmak (%91,5), lohusa kadının 40 gün cinsel ilişkiye girmemesi (%90,8), lohusa kadının sütünün artması için uygulamalar (%89,5) ve lohusa kadını al basmasından korumaya yönelik uygulamaların (%88,3) ilk sıralarda yer aldığı bulunmuştur. **Sonuç.** Araştırma bölgesindeki kadınlar doğum sonu dönemde anne bakımına yönelik geleneksel uygulamaları yüksek oranda sürdürmektedir.

Anahtar sözcükler: Doğum sonu dönem, anne bakımı, geleneksel uygulamalar

Abstract

Aim. This study was conducted in order to determine the traditional postnatal mother-care practices of married women. **Method.** The study was carried out at the health center in the province of Tokat as descriptively. The sample consisted of 400 women with at least one childbearing who were attended to the health center and accepted to take part in this study between March 1, 2006 and April 30, 2006. The data has been gathered in two forms which were prepared by the researchers. Before applying the form a verbal allowance was taken from the women and the forms has been filled through applying face to face negotiating method to the women. **Results.** According to the results which were gathered from the research, It has been determined the traditional practices at postpartum period which is applied to maintenance of mother as follows: making the forties of confined woman (91.5%), intercourse is forbidden the 40 days of confined woman (90.8%), the applications to increase the breast milk of confined woman (89.5%), the applications to keep evil spirits of confined woman (88.3 %) these applications have been found at the first orders. **Conclusion.** Women living in the study area commonly continue to use traditional practices in postpartum period.

Key words: Postpartum period, mother health care, traditional practices.

Geliş tarihi/Received: 12 Kasım 2009; **Kabul tarihi/Accepted:** 14 Nisan 2010

İletişim Adresi:

Dr. Zehra Gölbaşı Hemşirelik Bölümü, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi 58140 Sivas E-mail: zehragolbasi@gmail.com

Giriş

Kültür, bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, nesilden nesile aktarılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal etkileşim süreci içinde o toplumun bireyleri tarafından oluşturulan kültürel normlar insan davranışlarının önemli bir belirleyicisidir [1]. Sağlık ve hastalık da kültürel yapı içinde şekillenen ve kültürden kültüre değişebilen kavramlardır. Doğum kadın yaşamında fizyolojik bir olay olmasının yanı sıra toplumun sosyal ve kültürel özellikleri ile şekillenmektedir [2, 3]. Kültürel özelliklere bağlı olarak gebelik ve doğum sonu dönemdeki beslenme, aktivite, dinlenme, annelik ve sosyal ilişkilerin toplumdan topluma farklılaştığı görülmektedir [4-6]. Doğum sonu dönem fetüs ve plasentanın doğumundan, üreme organlarının ve diğer vücut sistemlerinin gebelik öncesi durumuna dönüşüne kadar geçen yaklaşık altı haftalık süreyi kapsayan bir dönemdir. Bu dönemde doğum yapan kadında önemli fizyolojik, sosyal ve duygusal değişimler meydana gelmektedir [7]. Bundan dolayı birçok kültürde doğum sonu dönem bir duyarlılık dönemi olarak ele alınmakta ve anne ve bebeğin sağlığını korumak için çeşitli geleneksel uygulamalar yapılmaktadır [8-10]. Geleneksel uygulamaların sağlık üzerindeki etkisi olumlu olabildiği gibi, zaman zaman yaşamı tehdit edici nitelikte olumsuz boyutlarda da ulaşabilmektedir. Bu nedenle doğum yapan kadın ve ailesine bakım veren sağlık çalışanlarının kadını yaşadığı kültürel çevre içinde değerlendirmeleri önemlidir.

Kadın sağlığının korunması geliştirilmesinde hemşirelerin önemli sorumlulukları vardır. Özellikle doğurganlıkla ilgili sorunların önlenmesinde gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde hemşireler tarafından verilen bakım oldukça önemlidir. Hemşirelerin bu dönemlerde sundukları bakımın etkili ve gereksinime uygun olması için kadının içinde yaşadığı çevre ve bu çevrenin özellikleri ile bir bütün olarak ele alınması ve değerlendirilmesi önemli bir noktadır. Bütüncül bakım olarak adlandırılan bu bakım felsefesinde kültürel faktörlerin bilinmesi ve kullanılması önemlidir. Çünkü bireyin kültürü yaşamının dolayısıyla hemşirelik bakımının bütüncü bir parçasıdır [5, 11-13]. Kültürel değerleriyle birlikte bütüncül ve geniş kapsamlı olarak değerlendirilen bireylere sunulan sağlık bakımının kalitesi de yüksek olacaktır. Bu çalışma Tokat bölgesinde yaşayan evli kadınların doğum sonu dönemde anne bakımına yönelik geleneksel inanç ve uygulamalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Tokat il merkezine bağlı, bir sağlık ocağı bölgesinde yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 1 Mart-30 Nisan 2006 tarihleri arasında çeşitli nedenlerle sağlık ocağına gelen, en az bir doğum yapmış olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 400 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Doğum Sonu Dönemde Anne Bakımına Yönelik Geleneksel İnanç ve Uygulamaları Belirleme Formu" olmak üzere iki form aracılığıyla toplanmıştır. Kişisel Bilgi Formu'nda kadınların bazı bireysel (yaş, evlilik yaşı, evlilik yılı, eğitim düzeyi, sosyal güvence durumu, aile tipi vb) ve obstetrik (gebelik, doğum, yaşayan çocuk sayısı, son doğumunu yaptığı yer ve zaman vb) özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış sorular yer almıştır.

Doğum Sonu Dönemde Anne Bakımına Yönelik Geleneksel İnanç ve Uygulamaları Belirleme Formu'nda ise doğumdan sonra anne bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamaları içeren toplam 13 ifade yer almıştır. Veri toplama formlarının anlaşılabilirliği araştırma kapsamında yer almayan 20 kadın üzerinde ön uygulama yapılarak denenmiş ve formlara son şekli verilmiştir.

Sağlık ocağına gelen kadınlara öncelikle araştırmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözel izinleri alınan kadınlara formlar yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiş ve frekans dağılımı olarak sunulmuştur.

Bulgular

Araştırma yer alan kadınların %39,8'i 27-36 yaş grubunda (yaş ortalaması $33\pm 7,9$), %64,3'ü ilköğretim mezunu olup, %92'si ev hanımı ve %62'si il merkezinde yaşamaktadır. Kadınların %53,3'ü ekonomik durumunu "orta" olarak değerlendirirken, %18,8'i "kötü" olduğunu belirtmiştir. Kadınların %92,5'nin sağlık güvencesi vardır ve %60'ı çekirdek aileye sahiptir. Evlilik yaş ortalaması $18,7\pm 3,0$ olan kadınların evlilik yılı ortalaması ise $12,5\pm 8,2$ dir. Kadınların bazı obstetrik verileri incelendiğinde toplam gebelik sayısı $3,6\pm 2,1$, toplam doğum sayısı $2,7\pm 1,5$, yaşayan çocuk sayısı $2,5\pm 1,3$, son doğum yılı ortalamasının $5,9\pm 6,1$ olduğu belirlenmiştir.

Kadınların doğum sonu dönemde anne sağlığına yönelik yaptıkları uygulamalar Tablo 1'de yer almaktadır. Bu uygulamalar arasında ilk üç sırada lohusa kadının kırkını çıkarmak (%91,5), lohusa kadının 40 gün cinsel ilişkiye girmemesi (%90,8) ve lohusa kadının sütünün artması için yapılan uygulamaların (%89) yer aldığı görülmektedir. Bunu %88 ile lohusa kadını al basmasından korumaya yönelik uygulamalar izlemektedir. Lohusa kadının karnının sarılması %64,8 ve lohusa kadının höllüğe yatırılması ise %9,3 oranında uygulanmaktadır.

Tablo 1. Kadınların doğum sonu dönemde anne sağlığına yönelik yaptıkları uygulamaların dağılımı (n=400).

Uygulamalar*	Sayı	%
Lohusa kadının kırkını çıkarmak	366	91,5
Lohusa kadının 40 gün cinsel ilişkiye girmemesi	363	90,8
Lohusa kadının sütünün artması için yapılan uygulamalar	356	89,0
Lohusa kadını al basmasından korunmaya yönelik uygulamalar	352	88,0
Lohusa kadının yirmi kırkını çıkarmak	327	81,8
Lohusa kadını evde tek bırakmamak	321	80,3
Lohusa kadının karnını sarmak	259	64,8
Al basmasının geçmesi için yapılan uygulamalar	170	42,5
İki lohusa kadının karşılaşınca iğne değiştirmesi	131	32,8
Doğum sonu dönemde kanaması olan kadına yönelik uygulamalar	45	11,3
Lohusa kadını höllüğe yatırmak	37	9,3

*Birden fazla yanıt vardır. Yüzdeler "n" üzerinden alınmıştır.

Araştırma kapsamına giren kadınların al basmasını önlemeye yönelik yaptıkları uygulamaların dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Bu uygulamalar lohusa kadının yattığı odaya bazı eşyalar (ekmek, makas, süpürge, Kur'an-ı Kerim vb.) asmak (%89,4) ve lohusa kadının yastığının altına iğne koymanın (%71,8) en sık yapılan uygulamalar olduğu görülmektedir. Bunu lohusa kadının yanına adetli kadın girmemesi (%48,9), lohusa kadını karanlıkta yalnız bırakmama (%42,6), lohusa kadını evde tek bırakmama (%40,9) ve iki lohusa kadının birbirini ziyarete gitmemesi (%40,6) gibi uygulamalar izlemiştir. Kadınların daha az sıklıkta yaptıkları uygulamalar arasında ise lohusa kadına yeşil bir örtü örtmek (%4,5) ve lohusanın yatağını kırmızı ve siyah ipe çevirmek (%4) yer almaktadır.

Tablo 3'te kadınların al basmasının geçmesi için yaptıkları uygulamaların dağılımı yer almaktadır. Al basmasının geçmesi için geleneksel uygulama yaptığını ifade eden kadınlara neler yaptıkları sorulduğunda, %81'i dua okuduğunu, %48,2'si kırk banyosu yaptırdığını ve %35,1'i hocaya okuttuğunu ifade etmiştir.

Tablo 4'te kadınların doğum sonu kanamaya yönelik yaptıkları uygulamaların dağılımı verilmiştir. Tabloya göre, kadınların kanamaya yönelik olarak en sık yaptıkları uygulamalar arasında lohusanın ayaklarını yükseltmek (%42,8), lohusanın ayaklarının altına kiremit ısıtıp koymak (%34,8) ve lohusanın altına höllük ısıtıp koymak (%32,6) olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 2. Kadınların al basmasını önlemeye yönelik yaptıkları uygulamaların dağılımı (n=352).

Uygulamalar *	Sayı	%
Lohusanın bulunduğu odaya bazı eşyalar asmak	315	89,4
Lohusanın yastığının altına iğne koymak	253	71,8
Lohusa kadının yanına adetli kadın girmemesi	172	48,9
Lohusayı karanlıkta yalnız bırakmamak	150	42,6
Lohusa kadını evde tek bırakmamak	144	40,9
İki lohusa kadının birbirini ziyarete gitmemesi	143	40,6
Tekin olmayan yerlere gitmemek (odunluk gibi)	133	37,8
Lohusa kadının odasındaki ışığı söndürmemek	121	34,4
Evde erkek bulundurmak	70	19,9
Lohusanın yanına yeni gelin almamak	68	19,3
Evden tuz vermemek	54	15,3
Lohusayı aynaya baktırmamak	39	11,1
Eve hayvan sokmamak	27	7,7
Lohusa kadına kırmızı tülbent, kırmızı kurdela bağlamak	24	6,8
Lohusa kadına yeşil bir örtü örtmek	16	4,5
Lohusanın yatağını kırmızı ve siyah iple çevirmek	14	4,0
Diğer**	16	4,5

*Birden fazla yanıt vardır. Yüzdeler “n” üzerinden alınmıştır

** “Lohusa kırk gün evden çıkmaz, eşikte durmaz, mezarlık ve cenazeye gitmez, evden ateş vermezler, lohusa akan sudan geçmez, evde sürekli Kuran-ı Kerim okunur, al tutan evden ekmek ve kül alınır” diğer başlığı altında birleştirilmiştir.

Tablo 3. Kadınların al basmasının geçmesi için yaptıkları uygulamaların dağılımı (n=170).

Uygulamalar *	Sayı	%
Dua okumak	136	81,0
Kırk banyosu yapmak	81	48,2
Hocaya okutmak	59	35,1
Kurşun dökmek	36	21,6
İğne değiştirmek	23	13,8
Lohusaya tokat atmak	5	3,0
Lohusanın etkilenen elbisesinden alıp tütsü yapmak	5	3,0
İğne batırmak	2	1,2
Etkilenen lohusanın evinin bacasına taş atmak	1	0,6
Lohusanın yatağının altına arpa koymak	1	0,6
Diğer **	7	4,1

* Birden fazla yanıt vardır. Yüzdeler “n” üzerinden alınmıştır

** “Lohusanın hemen uyandırılması, lohusanın mumla yıkanması, lohusanın hamam taşına oturtulması” diğer başlığı altında birleştirilmiştir.

Tartışma

İnsanı bütüncül bir bakış açısı ile ele alan hemşirelik mesleği, onu yaşadığı çevre ve kültüründen ayrı düşünemez. Kültür hemşirelik bakımının tamamlayıcı bir noktadır. Kültürün içinde bireylerin sağlık ve hastalık algılayışı, sağlığı koruma ve hastalıklardan kurtulmak için yaptıkları birçok geleneksel inanç ve uygulama bulunmaktadır.

Doğum sonu dönem birçok kültürde duyarlı bir dönem olarak kabul edilmekte ve anne ve bebeğin bu duyarlı dönemde korunması için bazı geleneksel uygulamalar yapılmaktadır. Doğum sonu genellikle 40 gün boyunca annenin evden çıkarılmaması, bu süre boyunca annenin yalnız bırakılmaması, fiziksel aktivitesinin kısıtlanması ve 40 günlük sürenin bitiminde geleneksel bazı uygulamalarla duyarlılık döneminin sona ermesinin kutlanması en sık yapılan uygulamalardandır [4, 6, 9, 10, 14]. Türk kültüründe bu kutlama “anne ve bebeğin kırkının çıkarılması” olarak adlandırılmaktadır. Çalışmamızda kadınların %91,5’inin kırk çıkarma töreni yaptığı belirlenmiştir. Anne ve bebeğe banyo yaptırılması

işleminde oluşan kırık çıkarma, lohusaya zarar vermeyen bir uygulama olup, insanların daha çok psikolojik olarak rahatlamasına neden olduğu düşünülebilir. Bulgularımız bu uygulamanın Tokat bölgesi için yaygın olduğunu göstermektedir. Arif ve Beng [4] Malezya kültüründe doğum sonu dönemin bitiminde içine bitkiler eklenmiş bir su ile anneye banyo yaptırıldığını belirtmektedir. Tayvan'lı kadınlarla yapılan bir çalışma ise doğum yapan kadınların postpartum süreç boyunca sıcak banyo yapmalarının teşvik edildiğini göstermektedir [5].

Tablo 4. Kadınların doğum sonu kanamaya yönelik yaptıkları uygulamaların dağılımı (n=45).

Uygulamalar*	Sayı	%
Ayakları yükseltmek	22	42,8
Kiremit ısıtıp ayaklarının altına koymak	16	34,8
Lohusanın karnına höllük ısıtıp koymak	15	32,6
Hocaya okutmak	13	28,3
Lohusanın karnına bastırmak	7	15,1
Kasıklara sirkeli bez koymak	4	8,7
Bele yakı koymak	3	6,5
Lohusanın karnına soğuk su dökmek	2	4,3
Diğer**	4	8,7

* Birden fazla yanıt vardır. Yüzdeler “n” üzerinden alınmıştır.

** Kanaması olan lohusa kadının kahve içmesi, ılık banyo yapması, çam tahta ısıtıp koyması” diğer başlığı altında birleştirilmiştir.

Bu çalışmada kadınların büyük bir çoğunluğu (%90,8) doğum sonu 40 gün boyunca cinsel ilişkide bulunmadığını ifade etmiştir. Adıyaman bölgesinde yapılan bir çalışmada doğumdan sonra 40 gün cinsel ilişkiden kaçınma oranı %57,9 olarak bulunmuştur [15]. Kaewsarn ve ark.'nın [5] Tayvan'lı kadınlar arasında yaptıkları çalışmada doğumdan sonra 30 gün süre ile cinsel ilişkiden kaçınmanın en sık uygulanan davranışlar arasında yer aldığı belirlenmiştir. Zambia'da yapılan bir çalışmada ise doğum yapan kadınlara 3-7 ay süre ile cinsel ilişkiden uzak durmalarının önerildiği belirtilmektedir [16]. Barrett ve ark.'nın [17] 484 primipar kadını kapsayan çalışmalarında kadınların %90'ünün doğum sonrası 6 hafta içinde cinsel ilişkide buldukları saptanmıştır. Görüldüğü gibi yapılan çalışmalar doğum sonrası dönemde cinsel ilişkinin kısıtlanmasının yaygın olduğunu ancak kısıtlama süresinin kültürden kültüre değiştiğini yansıtmaktadır. Doğum eyleminde meydana gelen laserasyonlar ve epizyotomi nedeniyle cinsel ilişki ağırlı olabilmekte, aynı zamanda kadın enfeksiyonlara karşı duyarlı olabilmektedir. Bu nedenle involüsyon sürecinde cinsel ilişkiye girilmemesinin sağlık açısından da yararlı bir uygulama olduğu söylenebilir.

Laktasyon döneminde hem bebek hem de anne sağlığı açısından lohusa kadının yeterli ve dengeli beslenmesi önemlidir. Yeterli ve dengeli beslenme annenin yeterli miktarda süt üretmesi için de temel bir noktadır [18]. Çalışmamızda kadınların %89'unun sütün artması için özel uygulamalar yaptığı bulunmuştur. Kadınların %71,3'ü sulu gıdalar, %63,7'si açık çay, %62,4'ü tatlı yediklerini belirtmişlerdir. Özsoy'un [6] İzmir bölgesinde yaptığı bir çalışmada da doğumdan sonra süt miktarını artırmak için kadınların %77'sinin geleneksel uygulama yaptıkları bulunmuştur. Geçkil'in [15] Adıyaman bölgesinde yaptığı çalışmada en sık yapılan geleneksel uygulamaların annenin beslenmesine yönelik olduğu saptanmıştır. Yeterli süt üretimi için lohusa kadının günde en az 3 litre sıvı tüketmesi ve günlük alınması gereken kaloriye 500 kalori eklenmesi gerektiği göz önüne alındığında bu uygulamaların yararlı olduğu söylenebilir. Ancak aşırı tatlı tüketimi, aşırı kalori ile birlikte kadının kilo almasına neden olabilmektedir. Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda doğum sonu dönemde annenin belirli gıdalardan uzak durması, belirli gıdaları yemesi, sıvı tüketiminin artırılması gibi beslenmeye yönelik geleneksel uygulamaların yaygın olduğunu göstermektedir [10, 19, 20]

Çalışmamızda kadınların %88'inin al basmasından korunmak için, %43'ünün ise al basması olayında durumun düzelmesi için geleneksel uygulama yaptıklarını bulunmuştur.

Lohusa kadının yattığı odaya bazı eşyalar (ekmek, makas, süpürge, Kur'an-ı Kerim vb.) asmak, lohusa kadının yastığının altına iğne konması, lohusa kadının yanına adetli kadın girmemesi, lohusa kadını karanlıkta yalnız bırakmama, lohusa kadını evde tek bırakmama ve iki lohusa kadının birbirini ziyarete gitmemesi al basmasından korunmak için en sık yapılan uygulamalar arasındadır. Albasması durumunda ise en sık yapılan uygulama dua okumaktır. Adıyaman bölgesinde yapılan başka bir çalışmada da kadınların yarısından fazlasının al basmasını önlemek için uygulama yaptıkları bulunmuştur [15]. Bu uygulamaların çalışma bulgularımızla benzer olduğu dikkati çekmektedir. Halk arasında "kırkbasması", "alanası", "alkarası", "alkarısı" "albasması" olarak adlandırılan ve doğum sonu 40 günlük süreç içinde olan kadını ve bebeği etkileyen cin, peri ya da şeytan olduğu düşünülen ruhun varlığına olan inanç günümüzde de sürmektedir Çevirme ve Sayan'a [21] göre halk arasında albasması olarak tanımlanan ortaya çıkan belirtiler, doğum yapan kadınların çoğunun yaşadığı annelik hüznü ve daha az yaygın olarak görülen postpartum depresyon belirtileridir. Her iki durumda da kadında korku, panik, huzursuzluk, uykusuzluk, ağlama gibi belirtiler ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan al basması durumunda yaşandığı belirtilen halüsinasyonlar ve sayıklama gibi belirtiler ise postpartum enfeksiyon yada dehidratasyon belirtileri ile benzerdir. Dolayısıyla albasması olarak bilinen durum aslında annelik hüznü, postpartum depresyon, enfeksiyon ya da dehidratasyon olabilmektedir [15, 21]. yapılan geleneksel uygulamalar göz önüne alındığında, bunların özellikle enfeksiyon ve dehidratasyon gibi fizyolojik komplikasyonları önlemeye yönelik olmadığı açıktır. Ancak doğum yapan kadının yalnız bırakılmaması ve postpartum süreçteki artan sosyal desteğin annelik hüznü yada depresyonu önlemede etkili olabileceği düşünülebilir.

Kadınların %64,8'si karınlarının şiş kalmaması ve göbek oluşmaması için karnını sardığını belirtmişlerdir. Hafif giyilen bir korse sarkık olan karnın toparlanması için uygun bir uygulamadır. Ancak karnın sıkı bir şekilde bağlanması karın kaslarının daha geç toparlanmasına ve involüsyon sürecinin uzamasına neden olan bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Bunun yerine karındaki sarkmalar ve ayrılmaların önlenmesi için kadına doğum sonu egzersizler öğretilmelidir [18, 22].

Çalışmamızda kadınların %11,3'ünün doğum sonu dönemde kanamayı önlemeye yönelik geleneksel uygulama yaptıkları belirlenmiştir. Yapılan uygulamaların içeriği incelendiğinde kadınların bir kısmı uygulamaların kanama üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı (hocaya okutmak vb), ancak bazı uygulamaların kanamayı artırıcı bir etkiye (sıcak uygulama vb) sahip olduğu dikkati çekmektedir. Hotun ve Coşkun[23]'ün Halkalı bölgesinde yapmış olduğu çalışmasında da kadınların doğum sonu dönemde kanamaya yönelik geleneksel uygulama yaptıklarını bulmuştur. Kanama ülkemizde anne ölüm nedenleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Sağlık çalışanları postpartum kanamayı önleme ve aşırı kanamanın tıbbi yönetiminin yanı sıra kadınların bu konudaki geleneksel davranışlarının da farkında olmalıdır. Çünkü özellikle geç postpartum kanamalar doğum yapan kadın hastaneden taburcu olduktan sonra ortaya çıkabilmektedir. Böyle bir durumda herhangi bir geleneksel uygulama yapmadan en kısa zamanda sağlık kurumuna başvurmaları konusunda kadınlar bilgilendirilmelidir.

Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen bulgular doğum sonu dönemde anne bakımına yönelik geleneksel uygulamaların yaygın olduğunu göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda doğum sonu dönemdeki kadın ve ailesine bakım veren sağlık personelinin bireyi bütüncül olarak değerlendirirken onların inandıkları ve yaptıkları geleneksel uygulamaları da ortaya çıkaracak şekilde kapsamlı bir şekilde veri toplaması, yapılan bu uygulamaların sağlık üzerindeki etkisini değerlendirmesi ve bireyi bilgilendirmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

1. Kocacık F. Toplum Bilimi Ders Notları. Genişletilmiş 3. baskı, Sivas, Özemek Matbaası, Sivas 2003; 86.

2. Liamputtong P, Yimyam S, Parisunyakul S, Baosoung C, Sansiriphun N. Traditional Beliefs about pregnancy and childbirth among women from Chiang Mai, Northern Thailand. *Midwifery* 2005; 21: 139-53.
3. Daş (Gölbaşı) Z. Gebeliğin psikososyal boyutları. İçinde, Taşkın L. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği, Sistem Ofset Matbaacılık Ankara 2000; 413-27
4. Ariff K, Beng KS. Cultural health beliefs in rural family practice: A Malaysian perspective. *Aust. J. Rural Health* 2006;14: 2-8.
5. Kaewsarn P, Moyle W, Creedy D. Traditional postpartum practices among Thai women. *Journal of Advanced Nursing* 2003; 41: 358-66.
6. Özsoy SA, Katabi V. A comparison of traditional practices used in pregnancy labour and the postpartum period among women Turkey and Iran. *Midwifery* 2008; 24: 291-300.
7. Akridge KM. Postpartum ve Lactation. In: Youngkin EQ, Davis MS. *Women's Health*. Pearson Printice Hall, New Jersey 2004;614.
8. Piperata BA. Forty days and forty nights: A biocultural perspective on postpartum practices in the Amazon. *Social Science & Medicine* 2008;67: 1094-103.
9. Brathwaite AC, Williams CC. Childbirth experiences of Professional Chinese Canadian Women. *JOGNN* 2004; 33: 748-55.
10. Choudhry UK. Traditional practices of women from India: pregnancy, childbirth, and newborn care. *JOGNN* 1997; 26: 533-9.
11. Andrews MM, Boyle JS. Transcultural concepts in nursing care, *Journal of Transcultural Nursing* 2002;13: 178-80.
12. Pinikahana J, Manias E, Happnell B. Transcultural nursing in Australian curricula. *Nursing and Health Sciences* 2003; 5: 149-54.
13. Tortumluoğlu G. Kültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri, Cumhuriyet Üniversitesi, Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2004; 8: 7-56.
14. Chien LY, Tai CJ, Ko YL, Huang CH, Sheu S. Adherence to "doing-the-month" practices is associated with fewer physical and depressive symptoms among postpartum women in Taiwan. *Research in Nursing & Health* 2006, 29, 374-83.
15. Geckil E, Sahin T, Ege E. Traditional postpartum practices of women and infants and the factors influencing such practices in South Eastern Turkey, *Midwifery* 2009;25: 62-71.
16. Maimbolwa MC, Yamba B, Diwan V, Ransjö-Arvidson AB. Cultural childbirth practices and beliefs in Zambia. *J Adv Nurs* 2003; 43: 263-74.
17. Barrett G, Pendry E, Peacock J, Victor C, Thakar R, Manyonda I. Women's sexual health after childbirth. *BJOG* 2000; 107:186-95.
18. Mazza D. *Women's Health in General Practice*. Butterworth-Heinemann London 2004; 149-58.
19. Wang X, Wang Y, Zanzhou S, Wang J, Wang J. A population-based survey of women's traditional postpartum behaviours in Northern China. *Midwifery* 2008; 24: 238-45
20. Wang X, Wang Y, Zhou S, Wang J, Wang J, Löfsted P. Women's Postpartum Practices and Chronic Pain in Rural China. *Matern Child Health J* 2009;13: 206-12
21. Çevirme H, Sayan A Alkarısı inanmaları ve bilim. *Milli Folklor*, 2005; 17: 67-72.
22. Gorrie TM, McKinney ES, Murray SS. *Foundation of Maternal Newborn Nursing*. WB saunders Company Philadelphia 1998;426-61.
23. Hotun N, Çoşkun A. İstanbul Halkalı Bölgesinde Kadınların Gebelik Ve Doğuma İlişkin Geleneksel İnanç Ve Uygulamaları. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı Ege Üniversitesi Matbaası. İzmir 1990; 696-706.